

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/nauka/konferencje-naukowe/26884,Dyskusja-panelowa-Wykleci-Narodowe-Sily-Zbrojne-GdyniaGdansk-1213-listopada-2002.html>
01.03.2026, 03:09

Strona znajduje się w archiwum.

Dyskusja panelowa „»Wyklęci« - Narodowe Siły Zbrojne” - Gdynia-Gdańsk, 12-13 listopada 2002 r.

Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku, OBEP IPN Gdańsk i Franciszkańskie Centrum Kultury w Gdyni zorganizowały z okazji Święta Niepodległości publiczną dyskusję na temat żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych oraz żołnierzy innych formacji, którzy nie złożyli broni w okresie 1944-1945, lecz wierni przysiędze podjęli walkę z nowym okupantem. Przez wiele lat temat antykomunistycznego podziemia w Polsce powojennej nie istniał w publicznej dyskusji. Fałszywy obraz historii tych lat trafiał do szkolnych podręczników i encyklopedii. Nawet po 1989 r. zrobiono niewiele, by bohaterom tamtych wydarzeń zapewnić należne miejsce w polskiej świadomości narodowej.

12 listopada 2002 r. w dolnym kościele oo. Franciszkanów w Gdyni przy ul. Ujejskiego 40 odbył się wernisaż wystawy „Żołnierze wyklęci”. Wystawa była wcześniej prezentowana, m.in. na terenie Sejmu RP. Przedstawia archiwalne fotografie, oryginalne druki oraz różnego rodzaju pamiątki ukazujące polskie podziemie antykomunistyczne po 1944 r. Następnie odbyła się projekcja nowego filmu dokumentalnego reż. Iwony Bartólewskiej „Wyklęci. Narodowe Siły Zbrojne”. Wstęp historyczny wygłosił Jacek Pawłowicz (IPN O. Warszawa).

W filmie występują byli żołnierze NSZ. Konsultant historyczny dr Leszek Żebrowski. Autorka podjęła próbę pokazania historii NSZ oraz motywacji młodych ludzi do podjęcia walki z okupantem niemieckim i sowieckim. Występujący w filmie żołnierze NSZ mówią o swoim rozumieniu racji stanu, patriotyzmu i obowiązku żołnierskiego, niezgody na nową okupację. Odbyła się dyskusja panelowa z udziałem przybyłych, moderator o. Jarosław Herrmann. Wystawa była czynna do 1 grudnia 2002 r. Codziennie odbywały się też projekcje filmu I. Bartólewskiej.

13 listopada 2002 r. w Sali Mieszcząskiej Ratusza Staromiejskiego (Nadbałtyckie Centrum Kultury) przy ul. Korzennej w Gdańsku odbyła się dyskusja panelowa, w której uczestniczyli historycy: dr hab. Krzysztof Komorowski (CBW Warszawa), Jerzy Kułak (IPN Białystok), dr Andrzej K. Kunert, dr Rafał Wnuk (IPN Lublin), dr Leszek Żebrowski. Sala Mieszcząska była

pełna. Około 200 osób! To rzadko się zdarza podczas dyskusji panelowych. Po zakończeniu dyskusji, trwającej ponad 2 godziny, słuchacze protestowali, domagając się kontynuacji. Dyskusja potwierdziła potrzebę podejmowania problematyki niepodległościowej konspiracji zbrojnej, antyhitlerowskiej i antykomunistycznej, związanej z nurtem narodowym, ponieważ formacje te były przedmiotem szczególnego zakłamania w okresie komunistycznym.